

Соціально-філософські наслідки виявляються у ролі освіти у цифрову епоху: необхідність адаптації освітніх програм для підготовки людей до викликів цифрового світу. Селвін вказує на важливість розвитку критичного мислення та медіаграмотності серед студентів. Маклуен підкреслює, що медіа є розширенням людських можливостей і мають значний вплив на навчання. Етика та цифрові технології ставлять питання етичного використання інформаційних технологій та їх впливу на моральні принципи суспільства. Флоріді досліджує питання конфіденційності та безпеки в цифрову епоху, підкреслюючи необхідність розвитку нових підходів до захисту персональних даних. Байнам розглядає етичні аспекти кібербезпеки та вплив ІТ на права людини.

Цифрова епоха значно впливає на формування світогляду та ідентичності сучасної людини. Філософсько-антропологічний аналіз допомагає зрозуміти ці процеси та визначити потенційні виклики та можливості. Дослідження у цьому напрямку дозволяють виявити, як цифрові технології змінюють сприйняття реальності, мислення та соціальну взаємодію. Це особливо важливо для розробки освітніх програм, які б відповідали новим умовам, та формування етичних стандартів для використання технологій.

Збереження автентичності, розвиток критичного мислення та медіаграмотності є ключовими аспектами, що сприятимуть гармонійному розвитку суспільства в умовах цифрових змін. Важливо продовжувати дослідження у цьому напрямку для забезпечення гармонійного розвитку суспільства в умовах цифрових змін.

Література

1. Ames, M. G., & Naaman, M. (2007). Why We Tag: Motivations for Annotation in Mobile and Online Media. Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems, 971-980.
2. Boellstorff, T. (2008). Coming of Age in Second Life: An Anthropologist Explores the Virtually Human. Princeton University Press.

3. Carr, N. (2010). *The Shallows: What the Internet Is Doing to Our Brains*. W. W. Norton & Company.
4. Dibbell, J. (1998). *My Tiny Life: Crime and Passion in a Virtual World*. Henry Holt and Company.
5. Feenberg, A. (1999). *Questioning Technology*. Routledge.

*Ольга КУЗЬМУК,
м. Луцьк,
kuzmuk-olga@ukr.net*

СОЦІОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ ЯК НАПРЯМУ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ І НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Громадянська освіта є важливим напрямом наукових досліджень, що набуває особливої актуальності в сучасному динамічному суспільстві. Вона спрямована на формування активної громадянської позиції, розвиток критичного мислення та навичок ефективної участі в суспільно-політичному житті. Ключовою метою громадянської освіти є підготовка компетентних, відповідальних та обізнаних громадян, здатних брати участь у процесах демократичного врядування. Сучасні наукові дослідження у сфері громадянської освіти охоплюють широке коло питань, пов'язаних із концептуальними засадами, формуванням громадянської компетентності, методикою викладання, впливом на розвиток активної громадянської позиції молоді та особливостями реалізації в умовах суспільних трансформацій.

Соціологія може внести вагомий внесок у дослідження та реалізацію громадянської освіти в кількох аспектах. Вона дозволяє вивчити соціальний контекст, зокрема проаналізувати актуальні соціально-політичні, економічні, культурні умови розвитку суспільства, що впливають на зміст і завдання громадянської освіти, а також дослідити громадську думку, соціальні настрої та ціннісні орієнтації різних груп населення, виявити соціальні проблеми та очікування суспільства щодо громадянської освіти.

Соціологія створює можливості для вивчення цільової аудиторії, зокрема реалізація соціально-демографічного аналізу учнівської/студентської молоді, дослідження рівня їхньої громадянської свідомості, активності та компетентностей, а також виявити соціальні чинники, що впливають на формування громадянської позиції.

Крім того, соціологічні дослідження дозволяють проаналізувати освітнє середовище, оцінити соціальний клімат в освітніх закладах, готовність педагогічного колективу до реалізації громадянської освіти, вивчити соціальну взаємодію та комунікацію між учасниками освітнього процесу, а також проаналізувати вплив неформальної освіти та позанавчальної діяльності на розвиток громадянських якостей.

Також важливою є розробка соціологічного інструментарію для моніторингу та оцінки результатів громадянської освіти, зокрема діагностики рівня громадянської компетентності, відстеження динаміки змін у ставленні учнів/студентів до громадянських цінностей та участі в суспільному житті, а також оцінки ефективності різних форм, методів та технологій громадянської освіти.

Таким чином, соціологічні дослідження дозволяють забезпечити науково обґрунтовану основу для вдосконалення змісту, форм і методів громадянської освіти, підвищення її впливу на формування активної громадянської позиції молоді.

Теоретичні основи громадянської освіти закладені у працях провідних зарубіжних мислителів, зокрема Джона Дьюї, Тоні Вілсона, Кеннета Кенісона, Майкла Барбера. Вони розглядали громадянську освіту як ключовий елемент демократичного суспільства, спрямований на формування активних, свідомих та відповідальних громадян.

Джон Дьюї, американський філософ і педагог, відстоював ідею «навчання через досвід», де громадянська освіта має практичне застосування у повсякденному житті. На його думку, школа повинна готувати учнів не лише до складання іспитів, а й до активної участі в житті суспільства. Тоні Вілсон,

британський політик, наголошував на важливості громадянської освіти для виховання пасіонарних громадян, здатних критично мислити і брати участь у вирішенні суспільних проблем.

Кеннет Кенісон, американський соціолог, довів, що залучення молоді до волонтерської діяльності та суспільно-корисної праці є важливим чинником формування громадянської компетентності. Майкл Барбер, англійський освітній експерт, акцентував увагу на необхідності розвитку в учнів почуття соціальної справедливості, толерантності та поваги до прав людини.

Сучасні наукові дослідження у сфері громадянської освіти охоплюють широке коло питань, зокрема:

- ✓ концептуальні засади громадянської освіти та її роль у розвитку демократичного суспільства (Р. Дарендорф, Е. Гідденс, Ю. Габермас);
- ✓ формування громадянської компетентності особистості (Д. Равен, Дж. Равен, Е. Тоффлер);
- ✓ методика викладання громадянської освіти в закладах освіти різних рівнів (Б. Барбер, Р. Патнем, С. Левінсон);
- ✓ вплив громадянської освіти на розвиток активної громадянської позиції молоді (К. Кенісон, М. Барбер, Д. Джолі);
- ✓ особливості реалізації громадянської освіти в умовах суспільних трансформацій (Дж. Деві, Т. Вілсон, Д. Ділон).

Таким чином, теоретичні засади громадянської освіти ґрунтуються на ідеях демократичного суспільства, соціальної справедливості, активної громадянської участі та відповідального ставлення до свого довілля. Впровадження цих принципів у вітчизняну освітню практику є важливим завданням для формування свідомого та відповідального громадянина України.

Серед українських науковців, які активно досліджують ці питання, варто виділити Олену Пометун, Наталію Балик, Геннадія Васьківського, Тетяну Бакка, Анатолія Остапенка. Вони розробляють теоретичні та методичні засади впровадження громадянської освіти в Україні, аналізують зарубіжний досвід і пропонують шляхи його адаптації до вітчизняних реалій та наголошують на

необхідності впровадження громадянської освіти у вітчизняну систему освіти як важливого чинника становлення демократичної, правової та соціально справедливої держави. На їхню думку, громадянська освіта має формувати в учнів почуття патріотизму, національної ідентичності, активну громадянську позицію та навички критичного мислення.

«Громадянська освіта» має достатньо міцне соціологічне підґрунтя. По-перше, вона відповідає соціальному замовленню суспільства на формування активних, відповідальних громадян. Соціологічні дослідження допомагають виявляти ці суспільні потреби та враховувати їх при розробці навчальних програм. По-друге, ця дисципліна орієнтована на учнів/студентів певних вікових груп, тому соціологічні методи вивчення їхніх соціальних характеристик, ціннісних орієнтацій та рівня громадянської свідомості є важливими для добору змісту та методів навчання. По-третє, соціологічний аналіз освітнього середовища, в якому відбувається громадянська освіта, дозволяє з'ясувати, наскільки воно сприятливе для формування громадянських компетентностей. По-четверте, соціологічні методи моніторингу та оцінки результатів громадянської освіти дають можливість відстежувати динаміку змін на рівні громадянської активності та відповідальності випускників. І, нарешті, зміст і методи викладання громадянської освіти мають бути тісно пов'язані із соціально-економічними, політичними та культурними умовами розвитку суспільства, що вивчаються соціологією.

Література

1. Гінецинська, Л. І. Громадянська освіта в Україні: стан та перспективи розвитку. Вісник Національного університету «Львівська політехніка», 2020, 880, С. 45-52.
2. Жданов, І. О. Формування громадянської компетентності учнівської молоді. Педагогіка та психологія, 2018, 59, С. 78-85.